

HUZUREVİNDE KALAN YAŞLILARIN ALGILADIKLARI DUYGUSAL İSTİSMAR DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERLE İNCELENMESİ INVESTIGATION OF PERCEIVED EMOTIONAL ABUSE BY ELDERLY PEOPLE REST IN NURSING HOME WITH SOME VARIABLES

Ferhat TOPER*
Yasemin ÖZKAN **

Öz

Bu araştırmanın amacı, Çankırı İsmail Özdemir Huzurevi ile Ilgaz Hacı Mustafa Akbak Huzurevinde kalan 60 yaş üstü yaşlıların algıladıkları duygusal istismar düzeyini ölçmektir. Nicel bir araştırma olarak tasarlanan çalışmada betimsel analizler yapılmıştır. Araştırmaya olasılıksız örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 80 yaşlı katılımlı sağlanmıştır. Ayrıca araştırmaya, yöneltilen soruları algılayabilecek ve cevaplayabilecek yaşlılar gönüllülük esaslı çerçevesinde katılım sağlamışlardır. Veriler Ocak 2017- Nisan 2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen "Sosyo-demografik Özellikler Formu" ile Ersanlı ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen "Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği" kullanılarak elde edilmiştir. Veriler SPSS (Statistical Package for Social Science) paket programının 23. Versiyonu kullanılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler, tek yönlü varyans analizi, t testi, ki kare ve korelasyon analizi ile test edilmiştir. Araştırmaya katılan yaşlıların algıladıkları duygusal istismar düzeyi incelenmiştir. Sosyo-demografik özellikler ile huzurevinde kalış süreleri, kronik rahatsızlığa sahip olma, günlük ihtiyaçları karşılayabilme gibi değişkenlere bağlı olarak yaşlıların algıladıkları duygusal istismar arasında nasıl bir ilişki olduğu araştırılmıştır. Araştırmaya katılan yaşlıların yoğunlukla orta düzeyde duygusal istismara maruz kaldıkları görülmüştür. Özellikle gelir durumu iyi olan yaşlıların diğer yaşlılara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldıkları saptanmıştır. Araştırmaya katılan bireyler içerisinde algıladığı duygusal istismar düzeyi yüksek olanların çoğunluğunun (%74,1) boşanmış bireyler olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca algıladığı duygusal istismar düzeyi yüksek olan bireylerin yarısından fazlasının (%66,7) huzurevine kaldıkları süre içerisinde çocukları ve yakınları tarafından ziyaret edilmediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İhmal, İstismar, Yaşlılık, Huzurevi, Sosyal Hizmet, Duygusal İstismar.

Abstract

The aim of this research is to measure the perceiving level of emotional abuse by the elderly over the age of 60 who are living in Çankırı İsmail Özdemir Nursing Home and Ilgaz Hacı Mustafa Akbak Nursing Home. Descriptive analysis was used in the research designed as a quantitative research. 80 elderly who were selected by appropriate sampling method, participate the study with probable sampling methods. In addition, elderly who are able to perceive and respond to inquiries, have participated in the framework of volunteerism. The data were collected between January 2017 and April 2017. The data of the study were obtained by using the "Socio-demographic Characteristics Form" developed by the researcher and "Perceived Emotional Abuse Scale for Adults" developed by Ersanlı and his friends (2013). The data were evaluated by using the 23rd version of the SPSS (Statistical Package for Social Science) package program. The obtained data were tested by one-way analysis of variance, t test, chi-square and correlation analysis. The levels of emotional abuse level of the elderly participating in the research were examined. Depending on variables such as socio-demographic characteristics, length of stay in the nursing home, having chronic illnesses and meeting daily needs, the relationship between the level of emotional abuse that the elderly perceive have been researched. It was understood that the majority of the elderly participating in the survey were exposed to a moderate level of emotional abuse. It was found that elderly people with a good income situation were more exposed to emotional abuse than other elderly people. It was understood that the majority of individuals with high level of emotional abuse perceived by the participating individuals were divorced individuals (74.1%). In addition, it was determined that more than half of the individuals with high levels of emotional abuse (66,7%) were not visited by their children and their relatives during the period of nursing care.

Keywords: Neglect, Abuse, Elderly, Nursing Home, Social Work, Emotional Abuse.

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın başından itibaren bilim, sağlık ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ortalama insan ömrünün artmasına neden olmuştur. Zaman içerisinde sunulan sağlık hizmetlerinde kalitenin artması, hastalıklara karşı yeni tanı ve tedavi yöntemlerinin geliştirilmesi, yaşam koşullarının daha iyi hale gelmesi ve ayrıca anne bebek ölümlerinin azalması ile birlikte doğurganlık oranlarının düşmesi, toplam nüfus içerisindeki yaşlı nüfus oranının artmasına neden olmuştur. Nüfusun yaşlanması ile birlikte toplumda yaşlılık ile ilgili konular ve yaşlı sorunları daha görünür hale gelmiştir.

* Öğretim Görevlisi, Sütçü İmam Üniversitesi, Türkoğlu Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü.

** Prof., Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi.

Dünya nüfusu her geçen yıl artmış, 1900'lü yıllarda 1,65 milyar olan toplam dünya nüfusu 1950'li yıllarda 2,5 milyar, 2016 yılı sonu itibari ile 6,9 milyar seviyelerine ulaşmıştır. Yıllar içerisinde dünya nüfusunun artması ile birlikte hayat standartları da yükselmiş, 1800'lü yılların sonunda 48 olan ortalama yaşam süresi 1950'li yıllarda 60, 2000'li yıllardan itibaren 80 yaş seviyelerine ulaşmıştır (Gökçe Kutsal 2003:13-19). Ancak yıllar içerisinde doğurganlık oranının azalması ile birlikte toplam nüfus içerisindeki yaşlı nüfusun oranında gözle görülür artışlar yaşanmıştır. 1950'li yıllarda 2000 milyon seviyelerinde olan yaşlı nüfusu 1990'lı yıllardan itibaren 600 milyon seviyelerine ulaşmıştır. 2050 yılında dünya yaşlı nüfusunun 1.97 milyar seviyelerine ulaşacağı tahmin edilmektedir (UN Population Division, 2017).

Dünya Sağlık Örgütü'nün kişinin çevreye uyum sağlama becerisinin zaman içerisinde azalması olarak tanımladığı (WHO, 2001) yaşlılık, her ne kadar tüm canlılar için geçerli bir durum olsa da insan ırkı için yaşlanma sadece biyolojik ve fizyolojik olarak gerçekleşen bir süreç değil aynı zamanda sosyal boyutları da olan bir süreçtir (Duyar 2008:9-20). İnsan ırkında yaşlılık birçok yönü ile ele alınması gereken bir süreçtir. Son yıllarda dünya genelinde artan yaşlı nüfus ile birlikte yaşlılık ile ilgili sorunlar daha görünür hale gelmiştir. Her toplumda yaşlılık ile ilgili farklı sorunlar gündeme gelmişse de yaşlı ihmal ve istismarı bu sorunlar arasında en dikkat çeken ve üzerinde durulması gereken konu haline gelmiştir. Dünya genelinde yaşlı istismarı tarih boyunca var olan ancak son yıllarda artan yaşlı nüfus ile birlikte daha görünür hale gelen bir sorun olmuştur. Yaşlı istismarı literatüre ilk defa 1975 yılında Amerika'da Baker ve Burston'un "granny batering/hırpalanmış yaşlı kadın" kavramıyla girmiştir (Toper 2017:2).

Yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı arttıkça, yaşlı bireylere sunulan sağlık ve bakım hizmetlerinde sorunlar yaşanmaya başlamıştır. Bu durum gelişmekte olan toplumlar ve gelişmiş toplumlar için ortak bir sosyal sorun haline almıştır (Çağlar 2014: 145). Son yıllarda ülkemizde geleneksel aile yapısında yaşanan değişimler ve çekirdek aile yapısına geçiş, toplumda yaşlı nüfusun bakım ve barınma sorununu da gündeme getirmiştir (Kayagil 2015:217).

Toplumdaki aile yapısının değişmesi, geleneksel aileden çekirdek aileye yaşanan dönüşümler, yaşlı bakımında ailenin yanında kamu kurumlarının da sosyal devlet anlayışı çerçevesinde devreye girmesine neden olmuştur. Yaşlıların bakımında yaşanan bu dönüşüm, yaşlıların sosyal ilişkilerinde de önemli değişimlere neden olmuş ve beraberinde yaşlı bakım süreci ile ilgili sorunları ortaya çıkarmıştır. Zaman içerisinde yaşlılık ile birlikte ortaya çıkan sorunlar bireysel olmaktan öte toplumsal bir sorun olarak görünür hale gelmiştir. Yaşlıların sağlık sorunu, sosyal uyum sorunu, barınma sorunu, yalnızlık sorunu, ihmal ve istismar sorunları gündeme gelmiştir (Soysal 2015:13-15). Tüm bu sorunlar içerisinde gerek aile yanında gerek de kurum bakımında olan yaşlılarda yaşanması muhtemel en önemli sorunlardan biri yaşlının ihmal ve istismarı sorunudur. Özellikle yaşlı istismarı, çoklu risk ve nedenlerle oluşan karmaşık bir sorundur (Toper 2017: 12). Özellikle kurum bakımı altında bulunan yaşlıların istismarı üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur.

Yaşlı istismarı, özellikle kendileri için konuşamayacağı düşünülen yaşlılarda zor ve genellikle yanlış anlaşılan bir sorundur. Fulmer ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir çalışmada (2004) ihmal veya fiziksel istismara uğramış yaşlıların, hiç istismar edilmemiş olanların üç kat fazla ölüm oranına sahip olduğunu saptanmıştır (Fulmer, Guadagno, Dyer, & Connolly, 2004). Cooper ve arkadaşları tarafından yapılan bir başka çalışmada da, yaşlı istismarının sıkıntı ve artan mortalite ile bağlantılı olması nedeniyle benzer sonuçlar bulunmuştur (Cooper ve ark., 2008). Walker (2002) bakımevine gelen yaşlıların yaklaşık % 50'si bunama özelliğine sahip olduğunu ve bu kişileri tüm istismar türlerinden korumak için daha uyanık olma gerekliliğinden bahsetmiştir (Walker, 2002).

Amerika Birleşik Devletleri ile birlikte diğer sanayileşmiş ülkelerde 2040'lı yıllara gelindiğinde yaşlılara hizmet sunan yaşlı bakım evlerinin sayısının yaklaşık üç katına çıkacağı tahmin edilmektedir (Kay Falk, C., 2013). Yaşlı bakımı sağlayan bu kurumların sayısında yaşanacak artış ile birlikte yaşlı ihmal ve istismarı konusuna daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

İhmal ve istismara maruz kalan yaşlılar yardım isteme noktasında yetersiz kaldıkları için ihmal ve istismar konusu üzerinde daha kapsamlı ve daha ciddi çalışmalar yapılmalıdır. Yaşlıların yardım istememesinin iki temel nedeni vardır, birincisi eğer istismara uğrayan kişi yardım istemek için kimlere dönebileceğini bilmiyorsa bu durumda ihmal ve istismardan kimse haberdar edilemez. İkincisi yaşlı birey etkili bir şekilde iletişim kuramaz ve yardım isteyeceği kişileri bilse dahi yardım isteyemez.

Ayrıca yaşlı ihmal ve istismarı ile ilgili olarak yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu bakım veren personellere odaklanmasına rağmen ihmal ve istismar istatistiklerinde bakım veren aile üyeleri ve komşuların ihmal ve istismar faili olarak daha üst sıralarda yer aldığı görülmektedir (Kay Falk, C., 2013).

Dünya genelinde yaşlı istismarı olgusunu tanımlamak, kapsamını ve epidemiyolojisini değerlendirmek, failleri ve istismara maruz kalanlar ile ilgili ortaya tanımlayıcı bir tablo koymak için Kuzey Amerika, Kanada, Avrupa ve Asya'da birçok çalışma yapılmaktadır. Yapılan çalışmalar nitelik ve nicelik olarak birbirinden farklı olsa da genel olarak araştırmacılar arasında bir fikir birliğine varılmıştır. Bu alanla ilgili çalışmalar kanıta dayalı uygulamaya, politika geliştirmeye, uygulama kılavuzu ve bir standart geliştirmeye katkı sağlamaktadır (Lowenstein, Eisikovits, Band-Winterstein, & Enosh, (2009).

Bu çalışma yaşlı istismar türlerinden olan duygusal istismarın algılanış düzeyi hakkında bilgi edinmek, istismara maruz kalanlar ve faileri ile ilgili ortaya tanımlayıcı bir tablo koymak amacıyla yapılmıştır. Ayrıca araştırma bu alanda çalışanlar için kanıta dayalı uygulamaya, politika geliştirmeye yönelik bir ipucu sunulması amacıyla yapılmıştır. Araştırmada huzurevinde kalan yaşlıların istismar türleri içerisinde görünürlüğü en az olan duygusal istismar ile ilgili algıları, yaşlıların sosyo-demografik özellikleri ve huzurevi yaşantıları ile ilgili bazı değişkenlere göre incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı aynı şehirde bulunan iki farklı huzurevinde kalan 60 yaş üstü yaşlıların algıladıkları duygusal istismar düzeylerini bazı değişkenlere göre incelemektir. Bu doğrultuda yaşlıların sosyo-demografik özelliklerinin, aileleriyle olan ilişkisinin ve görüşme sıklığının, günlük ihtiyaçlarını karşılayabilme, gelir durumu gibi değişkenlerin duygusal istismar ile olan ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Ayrıca araştırma, huzurevinde kalan yaşlıların farkındalık geliştirme yoluyla duygusal istismara yönelik bilgilerinin artırılması, olası riskleri tanımları, kendilerini nasıl koruyabileceklerini ve olası riskleri nasıl önleyebileceklerine dair bilgilendirme sağlamayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Nicel bir araştırma olarak tasarlanan araştırmada betimsel analizler yapılmıştır. Araştırmaya olasılıksız örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 80 yaşlı katılım sağlamıştır. Uygun örneklemede, örneklem araştırmacının çevresinde ve yakınında bulunan tanıdık çevreden belirlenir (Aziz 2015:54).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Çankırı İsmail Özdemir Huzurevi ile Ilgaz Hacı Mustafa Akbak Huzurevinde kalan toplamda 130 yaşlı oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme olasılıksız örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 80 yaşlıdan oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada araştırmacı tarafından oluşturulan sosyo-demografik özellikler formu ile birlikte iki ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeklerden ilki Yetişkinler İçin Algılanan Çok Boyutlu Sosyal Destek Ölçeğidir (Multidimensional Scale of Perceived Social Support). Ölçek Amerika Birleşik Devletlerinde oluşturulmuş, ülkemizde uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Eker ve Arkar (1995), Çakır ve Palabıyık (1997) tarafından yapılmıştır. Kullanımı yaygın bir sosyal destek ölçeği olan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği 12 maddeden oluşmakta ve her madde 7 aralıklı bir ölçek kullanılarak derecelendirilmektedir. Araştırmada kullanılan ikinci ölçek ise Ersanlı ve arkadaşlarının (2013) geliştirdiği Yetişkin Bireyler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği'dir. Bu ölçek 61 maddeden oluşan, 5'li likert tipi bir ölçme aracıdır. Bu derecelendirmede (5) Tamamen Katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Kararsızım, (2) Katılmıyorum, (1) Kesinlikle Katılmıyorum şeklindedir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri sosyo-demografik özellikler formu ile birlikte iki ölçek kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma, Ocak 2017-Mayıs 2017 tarihleri arasında araştırmacının görev yaptığı Çankırı İsmail Özdemir Huzurevi ile Çankırı Ilgaz Hacı Mustafa Akbak Huzurevinde kalan akıl ve ruh sağlığı yerinde yani sorulan soruları anlayıp cevap verebilecek yaşlılar ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, yaşlı bireylerin bakım altında oldukları kuruluşlarda bilgilendirilmiş onam alındıktan sonra bire bir görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Araştırma Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından alınan araştırma izni tarihleri arasında huzurevinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri sosyo-demografik özellikler formu ile birlikte ölçeklerde yer alan soruların yaşlı bireylere araştırmacı tarafından okunması ve yanıtların formlara birebir işaretlenmesi yöntemi ile elde edilmiştir. Her bir yaşlı bireye ayrı ayrı uygulanan anketler ortalama 20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan 80 yaşlıdan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Science) paket programının 23. versiyonu kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler t testi, tek yönlü varyans analizi, Kruskal-Wallis Testleri ve Korelasyon analizi ile test edilmiştir. Veriler normal dağılım göstermediğinden verilerin

değerlendirilmesinde parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada parametrik olmayan test tekniklerinden Spearman korelasyon, Mann Whitney, Kruskal Wallis ve ki-kare analiz yöntemleri kullanılmıştır. Spearman korelasyon testi bağımsız iki nicel değişken arasındaki doğrusal ilişkinin yönünün ve kuvvetinin belirlenmesinde kullanılan test tekniğidir. Mann Whitney bağımsız iki grubun nicel bir değişken açısından karşılaştırılmasında Kruskal Wallis bağımsız k grubun ($k>2$) nicel bir değişken açısından karşılaştırılmasında kullanılan test tekniğidir. Çalışmada ölçek puanlarının ilişkisi Spearman korelasyon testi ile ölçek puanlarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterme durumu ise Mann Whitney ve Kruskal Wallis testleri ile analiz edilmiştir (Büyüköztürk 2014).

BULGULAR VE YORUM

Tablo 1’de araştırmaya katılan yaşlıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, sosyal güvence, gelirin yeterliliğine ilişkin görüşler, çocuk sahibi olma durumu, çocuk sayısı, kronik bir hastalığa sahip olma durumu ile kronik hastalığın türünün ne olduğuna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Yaşlılar Hakkında Sosyo-Demografik Bulgular

		n	%
Yaş	60-65	12	15,0
	66-70	9	11,3
	71-75	19	23,8
	76-80	12	15,0
	81-85	13	16,2
	86-90	13	16,2
	90 yaş üstü	2	2,5
Cinsiyet	Kadın	28	35,0
	Erkek	52	65,0
Medeni durum	Evli	9	11,2
	Bekar	17	21,3
	Boşanmış	48	60,0
	Eşi Ölmüş	6	7,5
Eğitim düzeyi	Okur yazar değil	27	33,7
	Okur yazar	16	20,0
	İlkokul-Ortaokul	33	41,3
	Lise	3	3,7
	Üniversite	1	1,3
Sosyal güvence	Emekli sandığı	18	22,5
	SSK	30	37,5
	Bağkur	16	20,0
	GSS	16	20,0
Gelirin yeterliliğine ilişkin görüşleri	İyi	14	17,5
	Orta	40	50,0
	Kötü	26	32,5
Çocuk sahibi olma durumu	Evet	58	72,5
	Hayır	22	27,5
Çocuk sayısı	1-2	22	37,9
	3-4	23	39,7
	5-6	13	22,4
Kronik bir hastalığa sahip olma durumu	Evet	51	63,7
	Hayır	29	36,3
Kronik hastalıkların türü	Diyabet	9	17,0
	Hipertansiyon	10	18,9
	Kalp ve damar hastalıkları	12	22,6
	Astım-Koah	22	41,5

Araştırmaya katılan yaşlıların yaklaşık dörtte biri (%23,8) 71-75 yaşında, çoğunluğu erkek (%65,0) ve eşinden boşanmıştır (%60,0). Bu yaşlıların yaklaşık yarısı (%41,3) ilkokul-ortaokul mezunudur. Sosyal güvence durumlarına bakıldığında araştırma kapsamındaki yaşlıların %37,5’i SSK’lıdır. Araştırmaya katılan yaşlıların gelirlerinin yeterliliğine ilişkin görüşlerine bakıldığında yaşlıların yarısının (%50,0) gelirinin yeterliliğine ilişkin görüşünün orta olduğu anlaşılmaktadır. Yaşlıların büyük çoğunluğunun çocuğu var iken (%72,5), çocuğu olanlar içerisinde 3-4 çocuğu olanların oranı %39,7’dir.

Yaşlıların yarısından fazlasının kronik bir hastalığı vardır (%63,8). Kronik hastalığı olanların yaklaşık yarısında (%41,5) astım-koah rahatsızlığı bulunmaktadır. Yaklaşık dörtte birinde (%22,6) ise kalp ve damar hastalıkları bulunmaktadır. Araştırmaya katılan yaşlıların yarısına yakınının (%41,3) ilkokul-ortaokul mezunu olduğu, %33,8'inin ise okuryazar olmadığı bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Yaşlıların Huzurevine İlişkin Bilgileri

		n	%
Çocukların ve yakınların ziyarete gelme durumu	Evet	43	53,7
	Hayır	37	46,3
Huzurevine geliş nedenini	Sosyal yoksunluk	48	60,0
	Ekonomik yoksunluk	9	11,2
	Hastalık	16	20,0
	Aileye yük olmama isteği	7	8,8
Huzurevine gelmeden önce kimle yaşadığı	Eş	22	27,5
	Çocuklar	13	16,3
	Akrabalar	4	5,0
	Yalnız	41	51,2
Huzurevine geliş biçimi	Kendi isteği ile	61	76,3
	Çocuklar tarafından	10	12,4
	Yakınlar tarafından	9	11,3
Huzurevinde Kalış Süresi	1 yıldan az	24	30,0
	1-3 yıl	31	38,8
	3-5 yıl	12	15,0
	5 yıldan fazla	13	16,2
Günlük ihtiyaçları karşılayabilme durumu	Yapılabiliyor	56	70,0
	Yapamıyor	4	5,0
	Yardımla yapıyor	20	25,0

Araştırma kapsamındaki yaşlıların yarısından fazlasının çocukları ve yakınları tarafından ziyaret edilmediği belirlenmiştir (%53,8). Çocukları tarafından ziyaret edilmeyen yaşlıların algıladıkları sosyal destek düzeyinin düşük olduğu düşünülmektedir. Yaşlıların çoğunluğunun huzurevine geliş sebebi sosyal yoksunluktur (%60,0). Araştırmaya katılan yaşlıların yaklaşık üçte biri huzurevine gelmeden önce diğer kişiler dışında eşile yaşamış olduğu belirlenmiştir (%27,5). Yine katılımcıların çoğunluğu huzurevine kendi istekleriyle geldiklerini belirtmişlerdir (%76,3). Yaşlı bireylerin huzurevine gelmeden önce eşleri ile birlikte yaşadığı, eşlerin vefatı ile birlikte yalnızlaşan ve sosyal yoksunluk yaşayan bireylerin kendi isteği ile huzurevine geldikleri düşünülmektedir. Araştırmaya katılan yaşlılar içerisinde en fazla oranda 1-3 yıldır huzurevinde kaldıkları belirlenmiştir (%38,8). Ayrıca katılımcıların çoğunluğu (%70) günlük ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Araştırmanın yapıldığı kuruluşların Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi değil sadece Huzurevi olması sebebiyle ayrıca araştırmaya nispeten sağlıklı, sorulan sorulara cevap verebilecek yaşlıların katılmış olması katılımcıların çoğunluğunun günlük ihtiyaçlarını karşılayabildiği sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Tablo 3'te araştırmaya katılan yaşlıların duygusal istismar düzeylerinin demografik değişkenlere göre dağılımı ve ilişki testi sonuçları incelenmiştir.

Tablo 3. Duygusal İstismar Düzeylerinin Demografik Değişkenlere göre Dağılımı ve İlişkisi

Değişken	Duygusal istismar düzeyleri			X ²	p		
	Yüksek derece duygusal istismar	Orta derece duygusal istismar	Düşük derece duygusal istismar				
Yaş	70 yaş ve altı	n %	11 40,8%	7 25,9%	3 11,5%	6,797	0,147
	71-80	n %	9 33,3%	9 33,3%	13 50,0%		
	80 yaş üstü	n %	7 25,9%	11 40,8%	10 38,5%		
Cinsiyet	Kadın	n %	9 33,3%	10 37,0%	9 34,6%	0,084	0,959
	Erkek	n %	18 66,7%	17 63,0%	17 65,4%		
Medeni durum	Evli	n %	3 11,1%	1 3,7%	5 19,2%	Test yapılamaz.	
	Bekar	n %	4 14,8%	9 33,3%	4 15,4%		
	Boşanmış	n %	20 74,1%	17 63,0%	17 65,4%		
	Eşi ölmüş	n %	20 74,1%	17 63,0%	17 65,4%		
Eğitim düzeyi	Okur yazar değil	n %	9 33,3%	10 37,0%	8 30,8%	1,097	0,895
	Okur yazar	n %	6 22,3%	6 22,3%	4 15,4%		
	İlkokul-Ortaokul ve üstü	n %	12 44,4%	11 40,7%	14 53,8%		
		n %	12 44,4%	11 40,7%	14 53,8%		
Sosyal güvence	Emekli sandığı	n %	7 25,9%	5 18,5%	6 23,1%	3,139	0,791
	SSK	n %	10 37,0%	11 40,7%	9 34,6%		
	Bağkur	n %	3 11,2%	7 25,9%	6 23,1%		
	Yok	n %	7 25,9%	4 14,9%	5 19,2%		
Gelirin yeterliliğine ilişkin görüşleri	Orta ve iyi	n %	14 51,9%	23 85,2%	17 65,4%	7,306	0,026*
	Kötü	n %	13 48,1%	4 14,8%	9 34,6%		
Çocuk sahibi olma durumu	Evet	n %	18 66,7%	20 74,1%	20 76,9%	0,741	0,690
	Hayır	n %	9 33,3%	7 25,9%	6 23,1%		
Çocuk sayısı	1-2	n %	7 38,9%	9 45,0%	6 30,0%	0,975	0,614
	2'den fazla	n %	11 61,1%	11 55,0%	14 70,0%		
Çocukların ve yakınların ziyarete gelme durumu	Evet	n %	10 37,0%	16 59,3%	17 65,4%	4,819	0,090
	Hayır	n %	17 63,0%	11 40,7%	9 34,6%		

Kronik bir hastalığa sahip olma durumu	Evet	n	17	17	17	0,045	0,978
	%	63,0%	63,0%	65,4%			
	Hayır	n	10	10	9		
	%	37,0%	37,0%	34,6%			
Huzurevine geliş nedeni	Sosyal/Ekonomik yoksunluk	n	19	17	12	4,072	0,396
	%	70,4%	63,0%	46,2%			
	Hastalık	n	4	4	8		
	%	14,8%	14,8%	30,7%			
	Aileye Yük Olmama İsteği	n	4	6	6		
	%	14,8%	22,2%	23,1%			
Huzurevine gelmeden önce kiminle yaşadığı	Çocuklar ve eş	n	8	14	13	3,320	0,190
	%	29,6%	51,9%	50,0%			
	Diğer	n	19	13	13		
	%	70,4%	48,1%	50,0%			
Huzurevine geliş biçimini	Kendi isteği ile	n	21	20	20	0,112	0,946
	%	77,8%	74,1%	76,9%			
	Çocuklar ve yakınlar tarafından	n	6	7	6		
	%	22,2%	25,9%	23,1%			
Huzurevinde kalış süresi	1 yıldan az	n	10	6	8	1,780	0,776
	%	37,0%	22,2%	30,8%			
	1-3 yıl	n	9	11	11		
	%	33,4%	40,7%	42,3%			
	3 yıldan fazla	n	8	10			7
	%	29,6%	37,1%	26,9%			
	Günlük ihtiyaçlarını karşılayabilme durumu	Yapılabilir	n	19			22
%	70,4%	81,5%	57,7%				
	Yapamıyor/Yardımla yapıyor	n	8	5	11		
	%	29,6%	18,5%	42,3%			

*p<0,05 anlamlı ilişki var , p>0,05 anlamlı ilişki yok

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda araştırmaya katılan yaşlıların sosyo-demografik özellikleri ile algıladıkları duygusal istismar düzeyi arasında istatistiksel açıdan her ne kadar anlamlı ilişki saptanmamışsa da, yaş grupları dikkate alındığında yüksek düzeyde duygusal istismara maruz kalanların 40,7'sini 70 yaş ve altı bireylerin oluşturduğu görülmektedir. Cinsiyet farklılığı göz önüne alındığında yüksek düzeyde duygusal istismara maruz kalanların çoğunluğunun (%66,7) erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Medeni durumuna göre ise duygusal istismara maruz kalma düzeylerinde yüksek düzeyde duygusal istismara maruz kalanların çoğunluğunun (74,1) boşanmış bireyler olduğu, gelir durumuna göre ise yüksek düzeyde duygusal istismara maruz kalanların çoğunluğunun (%51,9) iyi ve orta gelire sahip bireylerden oluştuğu görülmektedir. Yine yüksek düzeyde duygusal istismara maruz kalan bireylerin çoğunluğunun (%66,7) çocuk sahibi olduğu ve yine çocuk sahibi olanların çoğunluğunun sahip oldukları çocuk sayısının 2'den fazla olduğu anlaşılmaktadır. Yüksek düzeyde duygusal istismara maruz kalanların çoğunluğunun (%63) huzurevinde çocukları tarafından ziyaret edilmedikleri görülmektedir. Yine yüksek düzeyde duygusal istismara maruz kalan bireylerin çoğunluğunun (%70,4) sosyal yoksunluk sebebi ile huzurevine geldiği ve çoğunluğunun (%77,8) kendi isteği ile huzurevine yerleştiği anlaşılmaktadır. Ayrıca yüksek düzeyde duygusal istismara maruz kalanların çoğunluğunun (%70,4) günlük ihtiyaçlarını karşılayabilen bireyler olduğu görülmektedir. Yapılan Kikare analizi sonuçlarına göre;

Gelir durumu ile duygusal istismar düzeyi arasında istatistiksel anlamlı ilişki bulunmaktadır. Buna gelirlerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri orta ve iyi olanların yarısından fazlasının (%51,9) algıladıkları duygusal istismarın yüksek düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Huzurevinde kalan ve yakınları tarafından ziyaret edilen yaşlılardan gelir durumlarına ilişkin görüşleri iyi ve orta olan yaşlıların yani gelir durumu iyi olanların, yakınları tarafından duygusal anlamda daha fazla istismara maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. Bu sonuçtan hareketle, yaşlıların yakınları tarafından ekonomik anlamda istismar edilme ihtimalinin olduğu yerde duygusal istismarın da beraberinde geldiği düşünülmektedir.

Tartışma

Yaşlı istismarı, acil eylem gerektiren ciddi bir insan hakları ihlalidir. Aynı zamanda, mortalite, kurumsallaşma ve hastaneye yatma riski artışı da dâhil olmak üzere mağdurlar için ciddi sağlık sonuçlarıyla sonuçlanan ve genel olarak aileler ve toplum üzerinde olumsuz bir etki yaratan önemli bir halk sağlığı

problemdir. Sonuçlarının ciddiyetine rağmen, yaşlı istismarının yaygınlığını tahmin etmede yapılan çalışmaların yetersizliği sebebi ile büyük bir boşluk bulunmaktadır. Yaşlı istismarının büyüklüğünü anlamak, bu tür şiddet olaylarını önlemek için halk sağlığı yaklaşımında çok önemli bir ilk adımdır. Bununla birlikte, yaşlı istismarını ve temel alt tiplerini (psikolojik, fiziksel, cinsel ve mali istismar ve ihmal) tanımlama ve ölçme konusundaki fikir birliği eksikliği, bildirilen yaygınlık oranlarında geniş farklılıklara neden olmuştur. Örneğin, geçmiş yıllarda istismar yaygınlığı oranının ulusal tahmini, Birleşik Krallık'ta % 2,6, Kanada'da % 4, İsrail'de % 18,4 ve İspanya'da % 29,3 arasında değişiyordu. Geçtiğimiz on yılda yaşlı ihmal ve istismarının yaygınlığı ile ilgili yayımlanan çok sayıda çalışma olmasına rağmen yaşlı istismar yaygınlığının küresel niceliksel tahminleri henüz bulunmamaktadır (Yon, Y., Mikton, C., Gassoumis, Z., Wilber, K., 2017).

Yon ve arkadaşları (2017), yaşlı ihmal ve istismarı prevalansını sentezlemek için bir Meta-analiz çalışması yapmış ve yapılan 38544 çalışmanın 415 potansiyel olarak ilgili tam metin makalesi bağımsız olarak gözden geçirmişlerdir. Bunlardan istismar yaygınlığı hakkında bilgi sağlayan 234 çalışmayı tanımlamışlardır. Meta analiz için, 2002 ve 2015 yılları arasında yayınlanmış 52 araştırma ele alınmış ve konu ile ilgili 26 uzmandan yardım alınmıştır. 5 araştırmanın dili İngilizcedir ve geriye kalan araştırmaları dili ise İspanyolca, Farsça, Almanca, Portekizce ve Çince'dir. Araştırmalar birçok farklı bölgeden seçilmiştir, Batı Pasifik'in DSÖ bölgesinden beş, güneydoğudaki Asya bölgesinden beş, Amerika kıtasından 15, Avrupa bölgesinden 25 ve Doğu Akdeniz bölgesinden iki araştırma incelenmiştir. Araştırma neticesinde yaşlı istismarının küresel yaygınlığı % 15,7, yani ortalama altı yaşlı bireyden birinin istismara maruz kaldığı sonucu elde edilmiştir. 2015 yılı nüfusu göz önüne alındığında 60 yaş ve üstü 901 milyon kişinin yaklaşık 141 milyonu her yıl yaşlı istismarına maruz kalmaktadır. Çalışmalar aynı zamanda Dünya Bankası gelir sınıflamasındaki ülkelerden gelmiştir: düşük-orta gelirli ülkelerden beş, orta-gelirli ülkelerden 13 ve yüksek gelirli ülkelerden 34 çalışma incelenmiştir. Dahası, 40 çalışma rastgele örnekleme ile ve geri kalan 12'si uygun örnekleme ile seçilmiştir. Çoğu çalışmada (38) veri toplamak için yüz yüze görüşmeler yapılmış, sekiz çalışmada kendi kendine yürütülen anketler ve altı çalışmada ise telefon görüşmelerini kullanılmıştır. Her çalışmanın kalitesi değerlendirilmiş, 52 çalışmanın 16'sında en yüksek kalite skoru, 35 çalışmada iyi kalitede ve 17 çalışma düşük kalite skorları elde edilmiştir. Genel olarak yaşlı istismarı için yaygınlık oranlarının ölçüldüğü ve 59 203 kişi içeren 44 çalışmada istismar için görülen yaygınlık % 15,7'dir. Ayrıca örneklem büyüklüğü yüksek olan araştırmalara kıyasla, orta ve düşük örneklem büyüklükleri ile yapılan çalışmaların anlamlı prevalans tahminleri daha yüksek olduğunu tespit edilmiştir. Genel olarak istismar bildiren 44 çalışmadan 32'sinde cinsiyet dağılımı sağlanmış; 34.886 kişiden 19.756'sı kadınlardır. İhmal ve istismar yaygınlık tahminlerinde cinsiyetler arası anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sonuç olarak gözden geçirilen tüm çalışmalar neticesinde duygusal istismar % 11,6, ekonomik istismar % 6,8, ihmal % 4,2, fiziksel istismar % 2,6 ve cinsel istismar % 0,9 bulunmuştur. Yaşlı istismarı alt türleri için yaygınlık tahminleri, duygusal-psikolojik istismar için en yüksek puanı alırken bunu ekonomik istismar, ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar izlemiştir. Yapılan bu çalışmada yaşlı kadınlar ve yaşlı erkekler arasında istismar yaygınlığı açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Yon, Y. vd. 2017:56-147).

Çankırı İsmail Özdemir Huzurevi ile Ilgaz Hacı Mustafa Akbak Huzurevi'nde kalan yaşlı bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeyinin incelenmesi amacı ile yapılan bu çalışmada bireylerin yaş grupları arasında algılanan duygusal istismar puanları bakımından 70 yaş ve altı bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeyinin diğer yaş gruplarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aslan'ın (2012) yaptığı çalışmada yaş ile yaşlının fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel istismarı arasında pozitif yönde ilişki bulunmuş, yaş ilerledikçe istismar ortalamasının da arttığı saptanmıştır. Ayrıca Kıssal'ın (2008) yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan 70-74 yaş arası bireylerde istismara uğrayanların oranı %13,8 iken, 75 yaş ve üzeri grupta bu oran %13,6 ve 65-69 yaş grubunda ise %12,6 olduğu saptanmıştır. Çalışmamızda yaşlıların yalnızca duygusal istismarının değerlendirilmiş oluşu ayrıca araştırmaya katılan bireylerin huzurevi yaşlısı olmasının bu değişikliğin nedeni olduğu düşünülmektedir. Zira 70 yaş ve altı yaşlarda olan ve genellikle huzurevine geldikleri ilk yıllar olan bu yaşlardaki bireylerin duygusal istismar kapsamına girecek tavır ve davranışları daha net bir biçimde görerek bunu algılamaları, bu yaş grubunun algılanan duygusal istismar düzeyinin yüksek olmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada çocuk sahibi olma, çocuk sayısı ve çocukların ziyarete gelip gelmemesinin algılanan duygusal istismar düzeyinin farklılaşmasına neden olduğu anlaşılmıştır. Yüksek düzeyde duygusal istismara maruz kalanların büyük çoğunluğunun (%63) çocukları tarafından ziyaret edilmedikleri saptanmıştır. Aslan (2012)'ın yaptığı çalışmada çocuk sahibi olma ve çocuk sayısı ile yaşlının istismarı arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ancak Keskinoglu ve arkadaşlarının gerçekleştirmiş olduğu çalışmada (2004) çocuk sahibi olma ve çocuk sayısı ile istismara maruz kalma arasında istatistiksel olarak

önemli bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Aslan (2012) çocuk sayısı fazla olan yaşlı bireylerin ekonomik durumlarının kötü olması ve bireyin ileri yaşlarda olması sebebi ile istismarın artmış olabileceğini varsaymaktadır.

Algılanan duygusal istismar düzeyleri ile medeni durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p>0,05$) bulunmasa da algılanan duygusal istismar sıra ortalamasına bakıldığında boşanmış veya eşi ölmüş bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan yaşlı bireylerden düşük düzeyde duygusal istismara maruz kalan bireylerin çoğunluğunun (%53,8) en az ilköğretim mezunu bireylerden oluştuğu görülmektedir. Keskinoglu ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada (2004) okuryazar olmayan yaşlıların daha fazla istismara maruz kaldıkları saptanmıştır. Aslan (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada eğitim düzeyi arttıkça yaşlı bireylerin istismara maruz kalma ortalamalarının daha düşük düzeylerde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Kıssal (2008) ilkokul ve daha düşük eğitim düzeyinde olan yaşlıların, diğer yaşlılara oranla yaklaşık 2.43 kat daha fazla istismara maruz kaldıklarını saptamıştır. Keskinoglu ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir diğer çalışmada (2007) ise okuryazar olmayan yaşlıların daha fazla istismara maruz kaldıkları saptanmıştır. Aslan (2012) düşük eğitim düzeyindeki bireylerde istismarın daha fazla görülmesini, bireylerin daha düşük düzeydeki hak arama davranışları ve kendilerini ifade edebilme özellikleri ile açıklamaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin kronik bir rahatsızlığa sahip olmaları ile maruz kaldıkları duygusal istismar düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında, yüksek düzeyde duygusal istismara maruz kalan bireylerin çoğunluğunun (%63) kronik bir rahatsızlığa sahip olduğu görülmektedir. Aslan (2012)'in yapmış olduğu araştırmada kronik rahatsızlığı olan yaşlıların daha fazla istismara maruz kaldığı saptanmıştır. Ancak Keskinoglu (2004) ve arkadaşları tarafından yürütülen bir araştırmada ise kronik rahatsızlığa sahip olma ile istismar düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kronik bir rahatsızlığa sahip olan bireylerin yük olarak görülmesinin ve hasatlıkları sebebi ile özel ilgiye ihtiyaç duydukları halde bunun yerine getirilmemesinin/getirilememesinin istismar düzeyini arttırmış olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaptığımız araştırmadan elde edilen sonuçlar kısaca şu şekilde özetlenebilir;

- Araştırmaya katılan yaşlıların duygusal istismara maruz kalma düzeylerinin birbirine yakın olduğu ve gelir durumu ile duygusal istismara maruz kalma düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu,
- Gelir durumu iyi ve orta olan yaşlıların gelir durumu kötü olan yaşlılara oranla daha fazla duygusal istismara maruz kaldıkları,
- Duygusal istismara maruz kalma düzeyleri noktasında huzurevinde kalan yaşlıların çoğunluğunun benzerlik göstermesi, huzurevi yaşantısı ile birlikte kurum bakımı altında bulunan yaşlıların demografik özelliklerinin onların duygusal istismara maruz kalma düzeylerini etkilemeksizin çoğunluğunun benzer düzeyde duygusal istismara maruz kaldığı sonuçları elde edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda sunulabilecek bazı öneriler ise şunlardır;
- Yaşlılara yönelik yatılı sosyal hizmet kuruluşunda görev yapan sosyal hizmet çalışanlarının yaşlıların duygusal istismarı konusunda kapsamlı bilgiye sahip olması,
- Sosyal hizmet uzmanları ve diğer sosyal hizmet çalışanlarının huzurevinde kalan yaşlılardan; yaşı ileri olan, ekonomik düzeyi kötü olan, kronik hastalığı olan, günlük ihtiyaçlarını karşılayamayan yaşlı bireylerin nereden yardım alabileceği konusunda danışmanlık yapması, duygusal istismar konusunda farkındalığın artırılmasına yönelik yaşlı ve hizmet veren personellere eğitim yapılması ve onları duygusal istismar konusunda bilgilendirmesi,
- Yaşlılık alanında hizmet veren tüm sosyal hizmet çalışanlarına yaşlı istismar türleri arasında fark edilmesi en zor istismar türü olan duygusal istismar konusunda farkındalık yaratılması ve konu hakkında gerekli hassasiyetin gösterilmesi için eğitimler düzenlenmesi,
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı huzurevlerinde görev yapan meslek elemanları ve bakım personellerine yaşlıların istismarı ve özellikle duygusal istismar konusunda eğitimler verilmesi,
- Huzurevinde kalan yaşlılar ile meslek elemanlarından daha fazla zaman geçiren ve onların öz bakım ihtiyaçlarını yerine getiren bakım personellerinin yaşlıların duygusal istismarı konusunda verilecek eğitimlerin dışında tutulmaması ve konuya dâhil edilmeleri,
- Kurum bakımı altındaki yaşlıların istismarı konusu ülkemizde bilimsel anlamda yeterince ele alınmadığı için yasal düzeyde gündeme gelmediği ve yaşlı istismarı ile ilgili araştırmaların daha çok yaşlı istismarının sıklığının belirlenmesine yönelik olarak yürütüldüğü gerçeğinden yola çıkılarak yaşlı istismarının nedenleri, sonuçları ve önlenmesi konularında araştırmalar yapılması, araştırma neticesinde sunulan önerilerdir.

KAYNAKÇA

- Aslan, H. (2012). *Yaşlıların istismar ve ihmal ile karşılaşma durumlarını etkileyen faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Aziz, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Ankara: Nobel.
- Baker M.W., Heitkemper M. M. (2005). The roles of nurses on interprofessional teams to combat elder mistreatment. *Nursing Outlook*, 53(5), 253-259.
- Büyükoztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cooper, C., Selwood, A., & Livingston, G. (2008). The Prevalence of Elder Abuse and Neglect: a systematic review. *Age and Ageing*, 37, 151-160.
- Çağlar, T. (2014). Yaşlılık ve Bakım Sigortası: Almanya Örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, C. 26, s. 1, s. 205- 222.
- Duyar İ. (2008) Yaşlanma, yaşlılık ve antropoloji. *Geriatry* (Cilt 1), Mas MR, Işık AT, Karan MA, Beğler T, Akman Ş, Ünal T. (Editörler) Ankara: Türk Geriatri Vakfı, s. 9-20.
- Ersanlı, K., Yılmaz, M., Özcan, K. (2013). Algılanan duygusal istismar ölçeği (adiö): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 147-164.
- Fulmer T, Guadagno L, Bitondo Dyer CB, Connolly MT. Progress in elder abuse screening and assessment instruments. *Journal of American Geriatric Society*. 2004;52(2):297-304.
- Gökçe Kutsal Y. (2007). Yaşlanan dünyanın yaşlanan insanları. *Geriatry*, Ankara: TTB Yayını.
- Kay Falk, C., (2013). Elder abuse in nursing homes: the impact of dementia/special care units. *Master Thesis, College of the University of Illinois at Urbana-Champaign, Urbana, Illinois*.
- Kayağil, M. E. (2015). Yaşlılık meselemiz. *Düşünce Dergisi*, 2015;(2); 214-220.
- Keskinoglu, P., Giray, H., Pıçakçefe, M., Bilgiç, N., Uçku R. (2004). Yaşlıda fiziksel, finansal örselenme ve ihmal edilme. *Türk Geriatri Dergisi*, 7(2):57-61.
- Keskinoglu, P., Pıçakçefe, M., Bilgiç, N., Giray, H., Karakuş, N., Uçku, R.(2007). Elder abuse and neglect in two different socioeconomic districts in İzmir, Turkey. *International Psychogeriatrics*, 16: 1-13.
- Kıssal, A.(2008). *İzmir'de bir sağlık ocağı bölgesindeki yaşlıların istismar ve ihmal ile karşılaşma durumları ve etkili olan etmenlerin incelenmesi*. Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Lowenstein, A., Eisikovits, Z., Band-Winterstein, T., & Enosh, G. (2009). Is elder abuse and neglect a social phenomenon? Data from the first national prevalence survey in israel. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 21:3, 253-277.
- Soysal H. T. (2015). *Yaşlılık olgusu bağlamında yaşam memnuniyetine sosyolojik bir bakış: Karabük Yücel Huzurevi örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Topper F. (2017). *Huzurevinde kalan yaşlıların algılanan duygusal istismar ve algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Walker, D. (2002, March 21). Long-Term Care: Aging Baby Boom Generation Will Increase Demand and Burden on Federal and State Budgets. in *United States General Accounting Office*, Retrieved January 17, 2012, from Ebsco.
- Yon Y, Mikton CR, Gassoumis ZD, Wilber KH.(2017). Elder abuse prevalence in community settings: a systematic review and meta-analysis. *Lancet Global Health*, 2017; 5: e147-56.
- İnternet Kaynakları**
- UN, 2017. <http://www.un.org/en/development/desa/population/documents/index.shtml> (Erişim Tarihi: 12/04/2017)